

**TA'LIM MUASSASASINI BOSHQARISH JARAYONIDA RAHBARNING KASBIY
KOMPETENSIYASINI SHAKLLANTIRISH (MAKTABGACHA TA'LIM TIZIMI MISOLIDA)****Djalilova Madina Botirovna**Qo'qon universiteti Ta'lim Muassasalarining
boshqaruvi yo'nalishi 1-bosqich maigstranti

Annotatsiya: Maktabgacha ta'lim tizimida rahbarlarning kasbiy kompetensiyasini shakllantirish ko'p qirrali jarayon bo'lib, nazariy bilimlar, amaliy ko'nikmalar va shaxsiy fazilatlar uyg'unligini talab qiladi. Uzluksiz kasbiy rivojlanish, murabbiylik va tajriba asosida o'rganish imkoniyatlari orqali yetakchilar o'z imkoniyatlarini oshirishlari va erta bolalik ta'limini rivojlantirishga mazmunli hissa qo'shishlari mumkin. Ushbu maqola maktabgacha ta'lim tizimidagi yetakchilikning murakkab va nozik tomonlarini yoritish, ta'lim yetakchilarida kasbiy kompetensiyani shakllantirishning nozik jihatlarini chuqurroq o'rganishga qaratilgan.

Kalit so'zlar: kasbiy kompetensiya, yetakchi, boshqaruv, ta'lim muassasasi, maktabgacha ta'lim tizimi, munosabat, trening, murabbiylik, tajribaviy o'rganish.

Kirish. Ta'lim jamiyat kelajagini shakllantirishda muhim rol o'ynaydi. Ta'lim muhitida samarali yetakchilik ta'lim muassasalarining muvaffaqiyati va rivojlanishi uchun juda muhimdir. Ayniqsa, maktabgacha ta'lim sharoitida yosh bolalarning har tomonlama rivojlanishini ta'minlashda ta'lim beruvchilarning o'rni katta. Ushbu ilmiy maqola maktabgacha ta'lim tizimiga misol tariqasida e'tibor qaratgan holda ta'lim muassasalarini boshqarishda rahbarlarning kasbiy kompetensiyasini shakllantirishni o'rganishga qaratilgan. Ta'lim muassasasini, ayniqsa, maktabgacha ta'lim sohasida boshqarish jarayoni uning rahbarlaridan o'ziga xos mahorat va kasbiy tajribalarni talab qiladi. Boshqa tarmoqlardan farqli o'laroq, ta'lim muassasalari nafaqat ma'muriy qobiliyatga ega, balki pedagogika, bolalar rivojlanishi va o'quv muhitidagi ijtimoiy dinamikani chuqur tushunadigan rahbarlarni talab qiladi. Shu sababli, ta'lim rahbarlarida kasbiy kompetensiyani shakllantirish maktabgacha ta'lim tizimlarining muvaffaqiyatini ta'minlashning muhim tarkibiy qismiga aylanadi. Kasbiy kompetensiya haqida gapirganda, biz rahbarlarga o'z rollarida mavjud qiyinchiliklar va imkoniyatlarni samarali boshqarishga imkon beradigan bilim, ko'nikma va munosabatlar kombinatsiyasini nazarda tutamiz. Ayniqsa, maktabgacha ta'lim tizimida yetakchilar erta bolalik rivojlanish nazariyalari, o'quv dasturlarini loyihalash, ota-onalarni jalb qilish strategiyalari va ta'lim amaliyotini tartibga soluvchi me'yoriy-huquqiy bazani yaxshi bilishlari kerak. Bundan tashqari, ular kuchli muloqot qobiliyatiga, hissiy intellektga va yosh bolalar uchun ijobiy ta'lim tajribasini rivojlantirishga chinakam ishtiyogga ega bo'lishi kerak.

Ta'lim muassasalarini boshqarishda rahbarlarning kasbiy kompetensiyasini shakllantirishning asosiy omillaridan biri bu uzluksiz malaka oshirishdir. Tez rivojlanayotgan ta'lim sohasida rahbarlar joriy tendentsiyalar, tadqiqot natijalari va ilg'or tajribalardan xabardor bo'lish uchun umrbod ta'lim bilan shug'ullanishlari kerak. Seminarlar, seminarlar, konferentsiyalar va yuqori darajalar kabi professional rivojlanish imkoniyatlari rahbarlarga o'z rollarida ustunlik qilish uchun zarur vositalar va bilimlarni taqdim etishi mumkin.

Kasbiy kompetentsiyani shakllantirishda e'tiborga olinishi kerak bo'lgan yana bir muhim jihat - bu mentorlik va murabbiylikdir. Tajribali ta'lim rahbarlari o'zlarining kasbiy o'sishida intiluvchan rahbarlarga rahbarlik qilish va qo'llab-quvvatlashda muhim rol o'ynashi mumkin. Mentorlik dasturlari orqali rivojlanayotgan rahbarlar tajribali mutaxassislarning donoligi va tushunchalaridan foydalanishlari, etakchilik strategiyalari, muammolarni hal qilish usullari va qaror qabul qilish jarayonlari bo'yicha qimmatli istiqbollarga ega bo'lishlari mumkin. Bundan tashqari, ta'lim rahbarlarida kasbiy kompetentsiyani shakllantirish jarayoni tajribaviy o'rganishni ham ta'kidlashi kerak. Amaliy tajribalar, masalan, stajirovkalar, ish o'rinlarini belgilash va etakchilik loyihalari rahbarlarga o'z bilim va ko'nikmalarini turli sharoitlarda qo'llash uchun real imkoniyatlarni taqdim etishi mumkin. Tajribali ta'lim bilan shug'ullanib, etakchilar tanqidiy fikrlash qobiliyatlarini, chidamlilik va moslashuvchanlikni rivojlantirishlari mumkin - maktabgacha ta'limning dinamik sohasida samarali etakchilik uchun muhim fazilatlar.

Asosiy qism. Ta'lim yetakchiligining dinamik manzarasida ta'lim muassasasini boshqarishda yetakchining roli ko'p qirrali va talabchan. Bu, ayniqsa, maktabgacha ta'lim kontekstida to'g'ri keladi, bu erda rahbarlarga nafaqat ma'muriy funktsiyalarni nazorat qilish, balki yosh bolalarning o'rganish tajribasini boshqarish va shakllantirish vazifasi ham yuklangan. Ushbu rahbarlarda kasbiy kompetentsiyani shakllantirish maktabgacha ta'lim tizimini samarali boshqarish va erta yoshdagi bolalarga yuqori sifatli ta'limni rag'batlantirish uchun muhim ahamiyatga ega. Ta'lim etakchiligidagi professional kompetentsiya ta'lim muassasalarida muvaffaqiyatli etakchilik uchun muhim bo'lgan bilim, ko'nikma va munosabatlarning keng doirasini o'z ichiga oladi. Maktabgacha ta'limda rahbarlar bola rivojlanishi, erta bolalik ta'limi nazariyalari, o'quv dasturlarini loyihalash, pedagogik yondashuvlar va tartibga soluvchi talablar haqida chuqur tushunchaga ega bo'lishi kerak. Shuningdek, ular kuchli muloqot qobiliyatlari, hissiy aql, madaniy kompetentsiya va bolalar, oilalar va xodimlar bilan ijobiy munosabatlar o'rnatish qobiliyatiga ega bo'lishi kerak. Ta'lim rahbarlarida kasbiy kompetentsiyani shakllantirishning asosiy elementlaridan biri bu mustahkam ta'lim va tayyorgarlikdir. Maktabgacha ta'lim tizimidagi rahbarlar ideal tarzda ta'lim yetakchiligi, erta bolalik ta'limi yoki tegishli sohada yuqori darajaga ega bo'lishi kerak. Ushbu akademik malakalar yetakchilarni kuchli nazariy asos bilan ta'minlaydi va ularni ongli qarorlar qabul qilish, samarali siyosatni ishlab chiqish va erta bolalik ta'limida ilg'or tajribalarni ilgari surish uchun zarur bo'lgan bilimlar bilan jihozlaydi. Qolaversa, doimiy kasbiy o'sish ta'lim rahbarlarining doimiy o'sishi va takomillashishi uchun juda muhimdir. Seminarlar, seminarlar, konferentsiyalar va malaka oshirish dasturlari kabi kasbiy rivojlanish imkoniyatlari rahbarlarga o'z malakalarini oshirish, bilim bazasini kengaytirish va erta bolalik ta'limi sohasidagi yangi tendentsiyalar va tadqiqot natijalaridan xabardor bo'lish imkoniyatini beradi. Liderlar umrbod ta'lim bilan shug'ullanish orqali o'zgaruvchan ta'lim landshaftlariga moslashishlari, innovatsion amaliyotlarni joriy etishlari va o'z muassasalarini mukammallikka olib borishlari mumkin.

Ta'lim yetakchilarida kasbiy kompetentsiyani shakllantirishda murabbiylik va murabbiylik ham muhim o'rin tutadi. Tajribali ustozlar yetishib chiqayotgan yetakchilarga yo'l-yo'riq ko'rsatishi, qo'llab-quvvatlashi va fikr-mulohazalarini berib, ularga murakkab muammolarni hal qilishda, yetakchilik uslubini takomillashtirishda va ta'lim muassasalarini boshqarishning

samarali strategiyalarini ishlab chiqishda yordam berishi mumkin. Mentorlik dasturlari orqali rahbarlar tajribali mutaxassislarining donoligi va tajribasidan foydalanishlari, etakchilik amaliyoti va maktabgacha ta'limga innovatsion yondashuvlar haqida qimmatli tushunchalarga ega bo'lishlari mumkin. Rasmiy ta'lim va murabbiylikdan tashqari, ta'lim rahbarlarida professional kompetentsiyani rivojlantirish uchun tajribaviy o'rganish imkoniyatlari muhim ahamiyatga ega. Amaliy tajribalar, masalan, stajirovkalar, ish o'rinlari almashinuvi va yetakchilik loyihalari rahbarlarga o'z bilim va ko'nikmalarini real sharoitlarda qo'llash, amaliy tajriba orttirish va qaror qabul qilish qobiliyatini oshirish imkonini beradi. Tajribali ta'lim bilan shug'ullanib, etakchilar tanqidiy fikrlash ko'nikmalarini, muammolarni hal qilish qobiliyatini va qiyin ta'lim muhitida muvaffaqiyat qozonish uchun zarur bo'lgan chidamlilikni rivojlantirishi mumkin. Maktabgacha ta'limda samarali etakchilik, shuningdek, ijobiy va inklyuziv maktab madaniyatini rivojlantirishga chuqur intilishni talab qiladi. Rahbarlar bolalar, oilalar va xodimlar uchun mehmondo'st, xavfsiz va qo'llab-quvvatlanadigan muhitni yaratishi kerak. Bu xilma-xillik, tenglik va inklyuzivlikni rag'batlantirish, barcha manfaatdor tomonlarning o'ziga xos kelib chiqishi va istiqbollarini qadrlash va ta'lim muassasasida hamkorlik va o'zaro hurmat madaniyatini yaratish uchun faol ishlashni o'z ichiga oladi. Bundan tashqari, axloqiy etakchilik ta'lim rahbarlarida professional kompetentsiyani shakllantirishning asosiy jihati hisoblanadi. Maktabgacha ta'lim tizimi rahbarlari yuqori axloqiy me'yorlarga amal qilishlari, o'z harakatlarida halollik, shaffoflik va mas'uliyatni namoyon etishlari, bolalar va oilalarning farovonligi hamda manfaatlarini birinchi o'ringa qo'yishlari kerak. Axloqiy etakchilik ma'naviy jihatdan to'g'ri qarorlar qabul qilish, kasbiy qadriyatlar va tamoyillarni qo'llab-quvvatlash, ta'lim muassasasida ishonch madaniyati va axloqiy xulq-atvorni rivojlantirishni o'z ichiga oladi. Hamkorlik va jamoaviy ish ham maktabgacha ta'limda samarali etakchilikning muhim tarkibiy qismidir. Rahbarlar o'qituvchilar, xodimlar, ota-onalar va jamoat hamkorlari bilan birgalikda mukammallikka erishish va yosh bolalarning har tomonlama rivojlanishini ta'minlash uchun hamkorlik qilishlari kerak. Hamkorlik va jamoaviy ishlash madaniyatini rivojlantirish orqali rahbarlar o'z jamoa a'zolarining turli tajribalari va istiqbollaridan foydalanishlari mumkin, mustahkam aloqalarni o'rnatish va barcha manfaatdor tomonlar uchun qo'llab-quvvatlovchi va kuch beruvchi ish muhitini yaratish.

Xulosa. Maktabgacha ta'lim tizimida rahbarlik qilayotgan rahbarlarda kasbiy kompetensiyani shakllantirish murakkab va ko'p qirrali jarayon bo'lib, bilim, ko'nikma, munosabat va tajriba uyg'unligini talab qiladi. Uzluksiz kasbiy rivojlanish, murabbiylik, tajribali o'rganish, axloqiy yetakchilik, hamkorlikdagi amaliyotlar hamda xilma-xillik va inklyuzivlikka sodiqlikka sarmoya kiritib, yetakchilar o'z imkoniyatlarini oshirishi va erta bolalik ta'limi sifatiga sezilarli ta'sir ko'rsatishi mumkin. Ushbu maqola maktabgacha ta'lim kelajagini shakllantirish va yosh bolalar va ularning oilalari uchun ijobiy natijalarni ta'minlashda samarali etakchilikning muhimligini ta'kidlab, ta'lim rahbarlarida professional kompetentsiyani shakllantirishning asosiy jihatlarini o'rganib chiqdi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. G'afforov, F. H. (2023). MAKTABGACHA TA'LIMDA ZAMONAVIY YONDASHUVLAR ASOSIDA BOSHQARISH SAMARADORLIGI. *Theoretical aspects in the formation of pedagogical sciences*, 2(21), 195-197.
2. Кежабоев, А. (2023). PEDAGOGIK MENEJMENT VA ZAMONAVIY RAHBAR KOMPETENTLIGI. *Ижтимоий-гуманитар фанларнинг долзарб муаммолари/Актуальные проблемы социально-гуманитарных наук/Actual Problems of Humanities and Social Sciences.*, 3(S/5).
3. Nabiev, E. E. (2022). MAKTABGACHA TA'LIM SIFATI VA SAMARADORLIGINI TA'MINLASHGA YO 'NALTIRILGAN JARAYONLARNI TASHKIL ETISH VA BOSHQARISH. *Central Asian Research Journal for Interdisciplinary Studies (CARJIS)*, (Special Issue 2), 120-126.
4. Bahodirovna, A. L. (2023). MAKTABGACHA TA'LIM TASHKILOTLARIDA RAHBARLIK VA INNOVATSION BOSHQARISHNING ZAMONAVIY SHARTLARI. *Science and innovation*, 2(Special Issue 4), 34-36.
5. Olloshukurovna, Y. L. N. (2023, June). MAKTABGACHA TA'LIM TIZIMINING RIVOJLANISHIDA INNOVATSION YONDASHUV. In " USA" INTERNATIONAL SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE TOPICAL ISSUES OF SCIENCE (Vol. 8, No. 1).
6. Kamola, D., & Zilola, A. (2023). NODAVLAT MAKTABGACHA TA'LIM TASHKILOTLARINI TASHKIL ETISH. *Ustozlar uchun*, 24(2), 39-44.
7. Maxmudova Zilola. (2023). TALIM MUASSASI RAHBARLARIDA YUKSAK AXLOQIY SIFATLARI RIVOJLANTIRISH. *International Multidisciplinary Journal of Universal Scientific Prospectives*, 1(2), 78-83. Retrieved from <https://izlanuvchi.uz/index.php/iz/article/view/17>
8. Toxirjon, U. (2024). PEDAGOGIKA VA PSIXOLOGIYA O'RTASIDAGI O'ZARO TA'SIRNI O'RGANISH. *Integration of Economy and Education in the 21st century*, 2(2), 22-27.
9. Toxirjon, U. (2024). BOSHLANGICH SINFLARDA O 'QISHNI YETKAZIB OLISHGA QIYNALAYOTGAN O 'QUVCHILAR BILAN ISHLASHDA INTERFAOL USULLARDAN FOYDALANISH. *Integration of Economy and Education in the 21st century*, 2(2), 9-13.
10. Umarov Tokhirjon. (2024). PROVISION OF PSYCHOLOGICAL SERVICES IN EXTREME SITUATIONS IS SOCIAL. *International Multidisciplinary Journal of Universal Scientific Prospectives*, 2(2), 1-6. Retrieved from <https://izlanuvchi.uz/index.php/iz/article/view/28>
11. В статье представлена информация о роли педагогики и психологии в повышении качества и эффективности образования, формировании зрелого поколения. Данное научное исследование исследует решающую роль симбиотических взаимоотношений педагогики и психологии в . (2024). YANGI O'ZBEKISTONDA IJTIMOIIY-INNOVATSION TADQIQOTLAR, 2(2), 5-12. <https://nuzjournals.uz/index.php/yoiit/article/view/79>
12. Умаров Тохиржон. (2024). ПСИХОЛОГИЧЕСКИЕ ПРИНЦИПЫ ОТНОШЕНИЙ МЕЖДУ ПРЕДСТАВИТЕЛЯМИ РАЗНЫХ РЕЛИГИЙ. *Yosh Tadqiqotchi Jurnal*, 3(2), 18-25. Retrieved from <https://2ndsun.uz/index.php/yt/article/view/655>
13. Toxirjon, U. (2024). XALQARO O 'QISH SAVODXONLIGINI O 'RGANISH (PIRLS). *Integration of Economy and Education in the 21st century*, 2(2), 14-17.
14. Умаров, Т. (2024). ВЛИЯНИЕ СОВРЕМЕННЫХ ИГРУШЕК НА ДЕТСКУЮ ПСИХОЛОГИЮ. *Integration of Economy and Education in the 21st century*, 2(2), 18-21.
15. Yaratov, J. V. (2023). MAKTAB DIREKTORLARINING PEDAGOG XODIMLARNI RAG'BATLANTIRISHDAGI ROLI. *GOLDEN BRAIN*, 1(27), 78-85.